

האקדמיה הצעירה הישראלית

7

בשער פרק זה:
עץ רימון בגן המדע
בבית האקדמיה

7 < האקדמיה הצעירה הישראלית

האקדמיה הצעירה פועלת עצמאית, בגיבויה ובסיועה של האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, משלהי 2012. חברי וחברות האקדמיה הצעירה הם אנשי ונשות מדע מצטיינים מהשורה הראשונה בתחומם, המחויבים למעורבות ציבורית

האקדמיה הצעירה הישראלית
الأكاديمية الشابة الإسرائيلية
THE ISRAEL YOUNG ACADEMY

חברתית פעילה בנושאים הקשורים בענייניה של האקדמיה. החברות והחברים החדשים נבחרים על פי תקנון מוסכם, ובבחירתם קיימת השאיפה לשמור על איזון דיסציפלינרי ועל ייצוג הולם של הקהילה המדעית בישראל, כפוף לעקרון המצוינות כתנאי קובע. כהונת החברים והחברות היא לתקופה קצובה בת ארבע שנים.

האקדמיה הצעירה ממקדת את פעילותה בשני יעדים אסטרטגיים: האחד, קידום חוקרות וחוקרים צעירים וחזוק הקשר בין האקדמיה לקהילה בדגש על הפריפריה החברתית והגאוגרפית, והשני – ייזום וקידום של מיזמים חדשים בידי חברותיה וחבריה.

בשנת 2020 בחרה האקדמיה הצעירה לשורותיה שישה חוקרים וחוקרות חדשים: פרופ' יעקב אברמסון, ד"ר איריס אידלסון-שיין, ד"ר תאופיק דעאדלה, ד"ר יונית הוכברג, פרופ' איתי הלוי ופרופ' נתן קלר.

לאקדמיה הצעירה ועד מנהל הנבחר באספה הכללית של האקדמיה הצעירה, ובו שלושה חברים וחברות מתחומי דעת שונים: פרופ' תמי גיגר (יו"ר), פרופ' חיים ביידנקופף ופרופ' ליאת קוזמא.

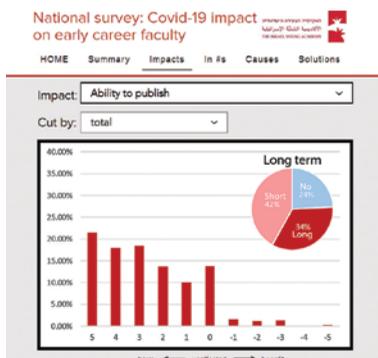
במהלך השנה האחרונה יזמה האקדמיה הצעירה את הפעילויות והאירועים האלה:

כינוס של ראשי האקדמיה בישראל עם בת־דוקטורנטים ישראלים

בחדש יוני 2020 קיימה האקדמיה הצעירה כינוס מקוון, "בת־דוקטורנטים בצל הקורונה", שבו השתתפו נשיאי האוניברסיטאות בארץ, יו"ר הות"ת פרופ' יפה זילברשץ, סגן נשיאת האקדמיה פרופ' דוד הראל ומאות בת־דוקטורנטים ישראלים מרחבי העולם. משתתפי הכינוס הציפו את הקשיים שנתקלו בהם בת־הדוקטורנטים השוהים בחו"ל ודנו בדרכים לסיוע לחוקרים שמחקרם נפגע בשל הקורונה ולהבטחת עתידם. בעקבות הכינוס יזמה האקדמיה הלאומית תוכנית מלגות חירום למשתלמי ומשתלמות בת־דוקטורט מצטיינים, ובעקבותיה יזמו כל האוניברסיטאות תוכניות דומות (מידע נוסף ראו לעיל בפרק 6 "מלגות ומענקים").

בוועדה המארגנת של הכינוס: פרופ' חיים ביידנקופף, פרופ' מיכל בר־אשר סיגל, פרופ' תמי גיגר, פרופ' ליעד מודריק, פרופ' יובל פלדמן, חברת האקדמיה הצעירה לשעבר פרופ' מיכל פלדמן, פרופ' אבי צדוק, פרופ' בינה קליסקי, פרופ' אסיה רולס ופרופ' מיכל שרון.

סקר סגל צעיר בקורונה

השפעת מגפת הקורונה על התפוקה המחקרית לפי ממצאי הסקר

בסוף שנת 2020 ערכה האקדמיה הצעירה סקר בזק למיפוי השפעת מגפת הקורונה על התפוקה המחקרית של חברי וחברות סגל צעירים באוניברסיטאות השונות בישראל כדי להבין את המשתנים המעורבים ולזהות את ההשפעות ארוכות הטווח של המגפה. לסקר השיבו 874 חוקרים וחוקרות (מתוך כ־2,500 השייכים לחתך זה) המייצגים מגוון רחב של תחומי מחקר, מתודולוגיות, סטטוס קביעות, מגדר ומצב משפחתי. תוצאות הסקר משקפות השפעה חמורה של המגפה על התפוקה המחקרית של הסגל הצעיר. הפגיעות העיקריות שנמנו היו ביכולת להטביע חותם על הקהילה, בירידה חדה במספר

ההוצאות האקדמיות בזמן המגפה ובתפוקת קבוצת המחקר. בגורמים העיקריים צוינו צורכי המשפחה, יכולת ניהול צוות המחקר, מצבם הנפשי והמנטלי של החוקרים והמעבר להוראה מקוונת. תוצאות הסקר הוצגו לפני חטיבות האקדמיה הלאומית וכן לפני ועדת ההיגוי להוגנות מגדרית של הות"ת. נוסף על זה נשלח מכתב מסכם לרקטורים של כל האוניברסיטאות בבקשה שיפיצו את הממצאים בקרב כלל הסגל הבכיר על מנת להעלות את המודעות לאתגרים. תוצאות הסקר זמינות באתר ייעודי.

בצוות ההיגוי של הסקר: פרופ' חיים ביידנקופף (יו"ר), ד"ר איריס אידלסון־שיין, פרופ' עמית ברנשטיין, פרופ' תמי גיגר, ד"ר יונית הוכברג, פרופ' קרן וינשל, פרופ' ליעד מודריק, פרופ' חיים סוכובסקי, פרופ' חגי פרץ, פרופ' בינה קליסקי ופרופ' נתן קלר.

סקר חוקרים וחוקרות בראשית דרכם האקדמית 2.0

האקדמיה הצעירה השלימה בשנת 2019 סקר מקיף בקרב מדעניות ומדענים צעירים מכל תחומי המחקר והידע, אשר הצטרפו לסגל הבכיר של אוניברסיטאות המחקר בעשור האחרון. השיבו לסקר כאלף חברי וחברות סגל. מטרת הסקר הייתה למפות את נקודות החוזק של המערכת האקדמית בגיוס מדענים ומדעניות צעירים ובקליטתם ואת הנקודות הטעונות שיפור. הסקר עוסק בסוגיות רבות: השתלבות לאחר בתר־דוקטורט, הקמת תשתיות מחקר, הוראה, תמיכה מנהלית, הנחיית סטודנטים ובתר־דוקטורנטים, תהליכי קידום, הנחיה וחניכה, ייצוג קבוצות אוכלוסייה שונות בקרב הסגל הנקלט ועוד.

תוצאות הסקר מספקות כלי ייחודי לעיצוב ולבקרה של מדיניות אקדמית, הן ברמה המוסדית והן ברמה הלאומית. השנה החלה האקדמיה הצעירה לקיים פגישות עם נשיאים ועם רקטורים בכל אחת מהאוניברסיטאות על מנת להציג לפנייהם את התוצאות שהתקבלו במוסד שלהם, ותוצאות הסקר יפורסמו במהלך שנת 2021. סקר זה ממשיך סקר קודם שתוצאותיו פורסמו בשנת 2017.

בוועדת הסקר: פרופ' עמית ברנשטיין (יו"ר), פרופ' יוסי יובל, חברי האקדמיה הצעירה לשעבר פרופ' אודי נקר ופרופ' אבי צדוק.

סדרת סמינרי רשת: מרחיבים את ארגז הכלים האקדמי

מתוך מפגש בסדרת הסמינרים "מרחיבים את ארגז הכלים האקדמי"

האקדמיה הצעירה יזמה סדרה של סמינרי רשת (ובינרים) שמטרתה הייתה לסייע לבתר־דוקטורנטים המתמודדים עם אתגרי הקורונה ברכישת מיומנויות וכלים להשתלבות בעולם האקדמיה ובשוק העבודה. הסדרה התקימה בשיתוף פעולה עם פולברייט (Fulbright) ישראל וכללה שמונה מפגשים. את המפגשים הובילו בעיקר חברי וחברות האקדמיה הצעירה בהווה ובעבר. לסדרה היו אלפי צפיות בשידור חי, והיא זמינה לצפייה בערוץ היוטיוב של האקדמיה הצעירה.

בוועדה המארגנת של הסדרה: פרופ' חיים ביידנקופף, פרופ' מיכל בר-אשר סיוגל, פרופ' תמי גיגר, פרופ' יוסי יובל, פרופ' ליעד מודריק, חברת האקדמיה הצעירה לשעבר פרופ' מיכל פלדמן, פרופ' ליאת קוזמא ופרופ' בינה קליסקי.

כינוסי "לראות ולהיראות" לבת־דוקטורנטים

האקדמיה הצעירה קיימה שלושה כינוסים מקוונים שבהם הציגו בת־דוקטורנטים את מחקריהם לפני דקנים, ראשי מחלקות, ראשי בתי ספר וחברי סגל במוסדות המחקר השונים. בחודש ספטמבר התקיים כינוס בתחום הביולוגיה ומדעי החיים, בחודש דצמבר התקיים כינוס בתחום המדעים המדויקים וההנדסה, ובחודש פברואר התקיים כינוס בתחום מדעי הרוח. מטרת הכינוסים הייתה לתת לבת־דוקטורנטים אפשרות להציג את עצמם ואת המחקר שלהם לפני קהל אקדמי מגוון, לסייע ביצירת שיתופי פעולה מחקריים, רישות עסקי (נטוורקינג) וקידום השיח המחקרי והפעילות האקדמית הבינ־דורית גם בתקופת הקורונה.

הכינוס המקוון "לראות ולהיראות" בתחום מדעי הרוח

בוועדת ההיגוי של הכינוסים: ד"ר איריס אידלסון-שיין, פרופ' עופר אשכנזי, פרופ' חיים ביידנקופף, ד"ר נטשה גורדינסקי, פרופ' תמי גיגר, ד"ר יונית הוכברג, פרופ' איתי הלוי, פרופ' תומר וולנסקי, פרופ' יוסי יובל, פרופ' איציק מזרחי, פרופ' חיים סוכובסקי, פרופ' ליאת קוזמא, פרופ' בינה קליסקי, פרופ' נתן קלר ופרופ' אבי שרודר.

פעילותה של ועדת מדעי הרוח

< בחודש מאי 2020 התפרסם נייר עמדה משותף לאקדמיה הצעירה ולמשרד המדע והטכנולוגיה בנושא מדיניות ארוכת טווח בתחום מדעי הרוח הדיגיטליים, שמטרתו לאגם משאבים ולבסס שיתוף פעולה בממשק שבין מדעי הרוח לטכנולוגיות מחקר חשובות.

< בחודש יוני 2020 התקיים המפגש השלישי של פורום מדעי הרוח הדיגיטליים, בהשתתפות חוקרים, ארכיונאים, ספרנים ונציגים של משרדי ממשלה. המפגש הוקדש לשלל הדילמות האתיות העומדות בפנינו נוכח מחקר ותיעוד דיגיטלי, כגון קניין רוחני והזכות לפרטיות.

< עוד התקיים בחודש יוני 2020 מפגש של חברי וחברות האקדמיה הצעירה בהווה ובעבר מתחום מדעי הרוח, שניסחו את המסמך "הצעות להגדלת מספר הסטודנטים בפקולטות למדעי הרוח". המסמך הוצג לפני נשיאת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים פרופ' נילי כהן וכן לפני יו"ר הות"ת פרופ' יפה זילברשץ.

< במהלך חודשי קיץ 2020 ערכה הוועדה סקר שנועד למפות את האתגרים הייחודיים העומדים בפני חוקרות וחוקרים במדעי הרוח בתקופת הקורונה. בעקבות ממצאי הסקר הוחלט להפיק עלון אשר יפרט את השירותים המיוחדים שמציעות הספריות לחוקרים ולתלמידי תארים מתקדמים במדעי הרוח בתקופה זו.

בוועדת מדעי הרוח: ד"ר איריס אידלסון-שיין, פרופ' עופר אשכנזי, פרופ' מיכל בר-אשר סיגל, ד"ר נטשה גורדינסקי, ד"ר תאופיק דעאדלה, פרופ' יוסי יובל, פרופ' נועם מזרחי, פרופ' ליאת קוזמא ופרופ' אסיה רולס.

פעילות הוועדה לקידום סטודנטים ערבים

Rami Aqel
חבר האקדמיה הצעירה פרופ' ראמי עקילאן בסדנה המקוונת לדוקטורנטים ערבים

בחודש נובמבר קיימה האקדמיה הצעירה סדנה מקוונת לדוקטורנטים ודוקטורנטיות ערבים בשפה הערבית. הסדנה נועדה להפגיש תלמידי ותלמידות מחקר מכל הדיסציפלינות ומכל האוניברסיטאות בארץ ולאפשר להם היכרות ראשונית עם תהליך ההתקדמות בעולם האקדמי. את הסדנה פתחו נשיאת האקדמיה הישראלית הלאומית למדעים פרופ' כהן ויו"ר הות"ת פרופ' יפה זילברשץ, ולאחר מכן התקיים פאנל של אנשי סגל ערבים שדנו בסוגיות של השתלמות בתר-דוקטורט, השתלבות באקדמיה הישראלית, פרסום בכתבי עת, שוק העבודה האקדמי והשתתפות בכינוסים אקדמיים.

הוועדה ממשיכה לפעול לקידום סטודנטים ערבים, ונפגשה עם חברת ות"ת פרופ' מונא מארון על מנת לקבל סקירה על עמדת ות"ת ותוכניותיה עבור סטודנטים ערבים.

בוועדה: פרופ' ראמי עקילאן (יו"ר), פרופ' השאם אבו ריא, פרופ' אשרף בריק, ד"ר נטשה גורדינסקי, ד"ר תאופיק דעאדלה וד"ר קארין כרמית יפת.

פעילות הוועדה לקידום נשים ולמגדר

< לאקדמיה הצעירה יש נציגות במועצה לקידום נשים במדע ובטכנולוגיה במשרד המדע והטכנולוגיה ובוועדה להגנות מגדרית של ות"ת-מל"ג. נוסף על זה השתתפה האקדמיה הצעירה בתת-הוועדה לניסוח "קו המשווה" – קריטריונים למימון אוניברסיטאות על פי מדד לקידום הוגנות מגדרית.

< חברות הוועדה נפגשו עם פורום הרקטורים והציעו לאמץ החלטה ששפת המבחנים בכל האוניברסיטאות תשונה לשון זכר רבים על מנת לצמצם את תחושת ההדרה בקרב נבחנות. בפגישה הוצגו ממצאים המלמדים ששינוי כזה מצמצם את הפער בין נבחנות לבין נבחנים בשני שלישים. הרקטורים תמכו בהצעה, והאוניברסיטאות השונות פרסמו הנחיות והמלצות לאימוץ לשון הרבים בבחינות.

< בחודש ינואר הציגה חברת האקדמיה הצעירה פרופ' ליעד מודריק את הנושא בוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי של הכנסת, בישיבה לרגל יום הלשון העברית.

בוועדה: פרופ' הילה שמיר (יו"ר), ד"ר איריס אידלסון-שיין, ד"ר יונית הוכברג, פרופ' איתי הלוי, פרופ' תומר וולנסקי, ד"ר קארין כרמית יפת, פרופ' ליעד מודריק, פרופ' חגי פרץ, פרופ' בינה קליסקי ופרופ' מיכל שרון.

תוכנית חניכה לבוגרי כפרי נוער יוצאי אתיופיה – "לחלום בגדול"

ביוזמת חבר האקדמיה הצעירה פרופ' אילון שני האקדמיה הצעירה משתתפת בתוכנית משותפת למשרד החינוך ולמינהל לחינוך התיישבותי, פנימייתי ועליית הנוער – תחום הבוגרים ותוכנית הישגים, שמטרתה לקדם השתלבות מיטבית של בוגרי הקהילה האתיופית באקדמיה הישראלית. התוכנית כוללת ליווי אישי וצמוד של אנשי סגל מהאקדמיה בישראל לצעירים וצעירות מהקהילה האתיופית בעלי מוטיבציה גבוהה להשתלב בהשכלה הגבוהה. הליווי מתמקד בצומתי קבלת החלטות, בעידוד התמדה ועמידה בתהליכי הקבלה, בסיוע באיתור מלגות, בתהליך הכניסה לאקדמיה, בקליטה במוסד הלימודים ובשנה הראשונה ללימודים.

מוסדות ההשכלה הגבוהה המשתתפים בפעילות הם אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, אוניברסיטת בר-אילן, אוניברסיטת חיפה, אוניברסיטת תל אביב, האוניברסיטה העברית בירושלים והטכניון – מכון טכנולוגי לישראל.

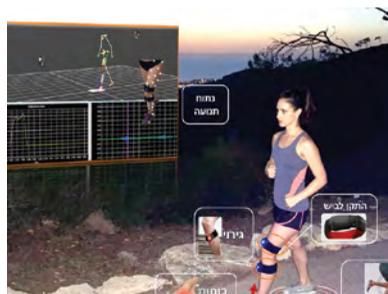
פינת "קרב מדע" בגלי צה"ל

ביוזמת האקדמיה הצעירה שודרה במהלך הקיץ פינת יומית בגלי צה"ל שבה ריאיינה חברת האקדמיה הצעירה פרופ' ליעד מודריק מדענים ומדעניות מתחומי דעת מגוונים וממוסדות שונים שסיפרו על מחקרם.

בוועדה המארגנת של המיזם: פרופ' חיים ביידנקופף, פרופ' מיכל בר-אשר סיגל, פרופ' אילת ברעם-צברי, פרופ' תומר וולנסקי, פרופ' ליעד מודריק, פרופ' בינה קליסקי וד"ר יעל שטרנהל.

חוקרים פרטיים

מדור "חוקרים פרטיים", ביוזמת האקדמיה ובשיתוף עם אתר Ynet, מוסיף ומתפרסם אחת לשבוע, והוא זוכה לעשרות אלפי צפיות. המדור נותן לחוקרות ולחוקרים במה שמעליה הם מספרים על נושא מחקרם מנקודת מבט אישית ובלשון הנהירה לכול.

מתוך מדור "חוקרים פרטיים": יוצאים מהמעבדה עם טכנולוגיות לבישות. צילום: איתי חוברה

בוועדה המנהלת את המדור: ד"ר איריס אידלסון-שיין, פרופ' ליאת קוזמא ופרופ' אבי שרודר.

פגישות עם קובעי מדיניות

פגישת הוועד המנהל של האקדמיה הצעירה הישראלית עם שר המדע והטכנולוגיה מר יזהר שי, יולי 2020

במהלך השנה קיים הוועד המנהל של האקדמיה הצעירה פגישות עם שר המדע והטכנולוגיה מר יזהר שי ועם השר להשכלה גבוהה מר זאב אלקין וכן השתתף בפורום ור"ה (ועד ראשי האוניברסיטאות). בפגישות הוצגו פעילויות האקדמיה הצעירה בתקופת הקורונה ובייחוד אלה שעוסקות באתגרים העומדים בפני בתר-דוקטורנטים ישראלים השוהים בחו"ל בתקופה זו.

ליו העיתונות -
כתיבות מכון ז'י

הארץ

חברי וחברות האקדמיה הצעירה הישראלית

פרופ' השאם אבו ריא, בית הספר לעבודה סוציאלית, אוניברסיטת חיפה
פרופ' יעקב אברמסון, המחלקה לאימונולוגיה, מכון ויצמן למדע
ד"ר איריס אידלסון-שיין, המחלקה להיסטוריה של עם ישראל, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
פרופ' עופר אשכנזי, החוג להיסטוריה, האוניברסיטה העברית בירושלים
פרופ' חיים ביידנקופף, המחלקה לפיזיקה, מכון ויצמן למדע
פרופ' אשרף בריק, הפקולטה לכימיה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל
פרופ' עמית ברנשטיין, החוג לפסיכולוגיה, אוניברסיטת חיפה
ד"ר נטשה גורדינסקי, החוג לספרות עברית והשוואתית, אוניברסיטת חיפה
פרופ' תמי גיגר, הפקולטה לרפואה, אוניברסיטת תל אביב
ד"ר תאופיק דעאדלה, החוג ללימודי האסלאם והמזרח התיכון והחוג לתולדות האמנות, האוניברסיטה העברית בירושלים
ד"ר יונית הוכברג, מכון רקח לפיסיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים
פרופ' איתי הלוי, המחלקה למדעי כדור הארץ וכוכבי הלכת, מכון ויצמן למדע
פרופ' תומר וולנסקי, בית הספר לפיזיקה ולאסטרונומיה ע"ש סאקלר, אוניברסיטת תל אביב
פרופ' קרן וינשל, הפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים
פרופ' יוסי יובל, בית הספר לזואולוגיה ובית הספר סגול למדעי המוח, אוניברסיטת תל אביב
ד"ר קארין כרמית יפת, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת חיפה
פרופ' ליעד מודריק, בית הספר למדעי הפסיכולוגיה, אוניברסיטת תל אביב
פרופ' איציק מזרחי, המחלקה למדעי החיים, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
פרופ' נועם מזרחי, החוג ללימודי מקרא, האוניברסיטה העברית בירושלים
פרופ' חיים סוכובסקי, הפקולטה למדעים מדויקים, אוניברסיטת תל אביב
פרופ' ראמי עקילאן, הפקולטה לרפואה, האוניברסיטה העברית בירושלים
פרופ' חגי פרץ, המחלקה לפיזיקה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל
פרופ' ליאת קוזמא, החוג ללימודי האסלאם והמזרח התיכון, האוניברסיטה העברית בירושלים
פרופ' בינה קליסקי, המחלקה לפיזיקה, אוניברסיטת בר-אילן
פרופ' נתן קלר, המחלקה למתמטיקה, אוניברסיטת בר-אילן
פרופ' ח' אסיה רולס, הפקולטה לרפואה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל
פרופ' הילה שמיר, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל אביב
פרופ' אילון שני, בית הספר למדעי הצמח ואבטחת מזון, אוניברסיטת תל אביב
פרופ' ח' אבי שרודר, הפקולטה להנדסה כימית, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל
פרופ' מיכל שרון, המחלקה למדעים ביומולקולריים, מכון ויצמן למדע

עוד על אודות האקדמיה הצעירה הישראלית ניתן לקרוא באתר: www.young.academy.ac.il

מימין: מבט מגן המדע אל המבואה הפנימית שבבניין האקדמיה